

Datum

2020-09-30

Adress

Storgatan 20
215 80 Malmö

Diarienummer

GYVF-2020-2979

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Utbildningsdepartementets remiss av promemorian Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan STK-2020-1093

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tagit del av framlagda bedömningar och förslag i Utbildningsdepartementets promemoria *Idrottsutbildning i gymnasie- och gymnasiesärskolan*.

Nämnden ställer sig bakom promemorian i stort och är positiv till syftet med de framlagda förslagen. Nämnden välkomnar redovisade förslag till åtgärder för en ökad likvärdighet gällande idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan och instämmer i att nya regleringar behövs. Nämnden hade dock gärna sett att en del förslag var något utförligare och menar att vissa förslag riskerar att leda till otydlighet i tillämpningen.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) har, utifrån den översyn som Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) genomfört av riks-idrotts-gymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar, fått möjlighet att yttra sig över Utbildningsdepartementets promemoria *Idrottsutbildning i gymnasie- och gymnasiesärskolan*. I promemorian föreslås flera bestämmelser och åtgärder som syftar till att elitidrottande ungdomar ska kunna kombinera en gymnasial utbildning med en elitidrottssatsning.

I promemorian lämnas förslag och bedömningar gällande:

- En ny idrottsutbildning, ”Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott”, som ska vara riksrekryterande och ersätta de två idrottsutbildningarna riks-idrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

- Nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.
- Oförändrade bestämmelser om var ansökan ska lämnas.
- Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund.
- Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott.
- Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten.
- Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval.
- Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet.
- Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott
- Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen.
- En ny överklagandebestämmelse införs.

Vidare innehåller promemorian förslag på ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag och bedömningar samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reflektioner

Nämnden ser positivt på promemorians syfte med de framlagda förslagen och ställer sig bakom huvuddelen av dessa. GVN välkomnar redovisade förslag till åtgärder för en ökad likvärdighet gällande idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan och instämmer i att nya regleringar behövs. Dock hade nämnden gärna sett att en del förslag var något utförligare och menar att vissa förslag riskerar att leda till otydlighet i tillämpningen.

Nedan följer nämndens kommentarer och synpunkter utifrån promemorians avsnitt. Yttrandet innehåller endast de avsnitt som berör GVN:s ansvarsområden och där nämnden har reflektioner, synpunkter eller kommentarer.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

Förslag: En ny idrottsutbildning med specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riksidrotts-gymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.

Den nya idrottsutbildningen ska benämnas gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande.

Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget är positivt och välkomnar en ökad tydlighet kring idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan med en idrottsutbildning istället för två olika.

Nämnden anser att det funnits behov av att reformera riksidrottsgymnasium (RIG) samt att nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) har expanderat stort och att det funnits otydligheter i ansvarsfördelning. Nämnden vill dock lyfta frågan om att inte tappa ett regionalt fokus i frågan.

Att utbildningen ska vara riksrekryterande är positivt då innebär en möjlighet för eleverna samtidigt vill nämnden framhålla att det finns, såsom utredningen tar upp, tendenser som pekar på att riksintag främjar individuella idrotter, men att de elever som har sin idrott i lagidrotter tenderar att stanna i sin hemmiljö. För att vända sig till fler elitidrottande elever, både individuella idrottare såväl som lagidrottare, där man även kan kombinera elitidrott med att vara kvar och utvecklas i sin hemmiljö är det därför viktigt att se till den geografiska spridningen även ur ett regionalt perspektiv.

Nämnden anser att det är viktigt att förslaget om gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott vänder sig till fler än endast 5000 - 6000 elever eftersom breddidrotten möjliggör utveckling mot satsning inom elitidrotten snarare än en tidig selektering. Nämnden ser med förslaget en risk i att fler elever hoppar av sin idrott tidigare och därmed riskerar ett mindre antal elever som söker sig till gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Nämnden ser också en stor samhällsnytta i att fler ungdomar fortsätter sin idrott under gymnasietiden då detta kan gynna utveckling av goda ledaregenskaper såväl inom idrott som arbetsliv.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Förslag: En gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska godkännas om

1. det finns ett nationellt intresse av att tillgodose
 - a) elitidrottens krav, och
 - b) behovet av att elever kan kombinera gymnasial utbildning och elitidrott,
2. huvudmannen har tillgång till den idrottsliga miljö som behövs för en ändamålsenlig utbildning med specialidrott,
3. utbildningen är av god kvalitet, och
4. huvudmannen kan visa att det finns förutsättningar för ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen.

Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för utbildningen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget är positivt till sitt syfte. Nämnden vill framhålla att det är av stor vikt att kvalitetskraven regleras i förordning och föreskrifter då godkännandet ska ske på sakliga grunder. Nämnden vill samtidigt betona att då Skolverket kommer att ha en viktig roll är det avgörande att resurser för detta tillsätts. Nämnden ser det som viktigt, som även utredning betonar, att en organisation inte kan ställa ytterligare krav på huvudmännen när det gäller utbildningen.

Nämnden vill även lyfta att Skolverket behöver ta ansvar för likvärdigheten både för elever och huvudmän och att Skolverket säkerställer en modell där både Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden ges tydliga riktlinjer.

4.3 Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade

Förslag: En kommun ska få ansöka om gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott hos Statens skolverk. En enskild huvudman ska dock lämna sin ansökan till Statens skolinspektion som ska sända ansökan vidare till Skolverket för bedömning. Termen ”s.k. riksrekryterande utbildning” i bestämmelserna för enskilda huvudmän ersätts med termen ”en utbildning som motsvarar en riksrekryterande utbildning” varvid idrottsutbildningarna inte ska nämnas särskilt. Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om ansökan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter
Nämnden bedömer att förslaget är positivt.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

Förslag: Efter yttrande med förslag från Sveriges Riksidrottsförbund, inklusive yttranden från de specialidrottsförbund som är relevanta för respektive utbildning, ska Statens skolverk besluta om var gymnasieutbildningar och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter
Nämnden bedömer att förslaget är positivt och att det är rimligt att beslut gäller för fyra antagningsomgångar. För en ökad likvärdighet vill nämnden lyfta fram Skolverkets ansvar i att göra en allsidig bedömning av hur den sökande huvudmannen planerar att utforma det gymnasiala programmet med ämnet specialidrott och besluta om ansökningar.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

Förslag: Ersättningen för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska bestå av två delar. En del ska avse kostnader för själva nationella programmet och en del ska avse merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott. Kostnader som inte är hänförliga till ämnet specialidrott ska lämnas med sedvanlig interkommunal ersättning, respektive bidrag till enskilda huvudmän. För enskilda huvudmän ska ersättning för merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott benämnas merkostnadsbelopp och inte ingå i det s.k. grundbeloppet. Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Skolverket ska få meddela föreskrifter om interkommunal ersättning och om bidrag till enskilda huvudmän i fråga om merkostnader, i en riksprislista för ämnet specialidrott som ska vara gemensam för både enskilda och offentliga huvudmän.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget är positivt då det innebär en tydligare reglering och för ökad likvärdighet i främjandet av elitidrottande. Nämnden vill understryka att det är viktigt att ersättning för specialidrott är densamma från alla elevers hemkommuner. Nämnden anser dock att det finns en del otydligheter kring vad statsbidraget respektive ersättning utifrån en riksprislista ska finansiera och ser ett behov av att definitionerna till respektive del behöver förtydligas.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

Förslag: Det ska införas ett undantag från huvudregeln om en avgiftsfri utbildning.

Undantaget ska innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka utbildningar som får innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för sådana kostnader.

Kostnadsansvaret ska inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. Beslut om detta ska fattas av huvudmannen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget om undantagsbestämmelsen gällande avgiftsfri utbildning i sig är positivt, men gör bedömningen att förslaget bör utredas vidare eftersom det är oklart hur en bedömning gällande elev eller dennes vårdnadshavares ekonomiska skäl ska utföras. Beslut som ska fattas av huvudmannen behöver förtydligas och utredas vidare bl.a. vad gäller frågor som rör huvudmannens ansvar. Nämnden efterfrågar utredning och framtagande av tydligare riktlinjer och prisbild kring kostnader och huvudmannens ansvar utifrån föreslagna lydelse i skollagen.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Förslag: Bestämmelser om behörighet och urval till det nationella program som den sökande ansökt till ska gälla. Därutöver föreslås kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Om idrotten bedrivs könsuppdelat ska dock en sökande enbart jämföras med andra sökande av samma kön.

Den förordning som avser statsbidrag till idrottsutbildningarna ska kompletteras ur ett jämställdhetsperspektiv, så att statsbidrag ska lämnas för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar, kvinnor såväl som män, att kombinera sin idrottsutövning med gymnasieutbildning eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

Bedömning: Det finns inte skäl att i övrigt göra undantag från behörighets- och urvalsreglerna för antagning till nationella program i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget är positivt och välkomnar förslaget. Nämnden anser att detta kan bidra till ökad likvärdighet vad gäller urvalet.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet

Förslag: Statens skolverk ska få i uppdrag att se över vissa kursplaner i ämnet idrott och hälsa, nämligen idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser.

Bedömning: Statens skolverk bör se över ämnes- och kursplanerna i ämnet specialidrott i samband med sitt kontinuerliga arbete med att utveckla vissa styrdokument.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget är positivt. Nämnden vill dock påpeka att det finns stordriftsfördelar i att kunna bedriva utbildning med Idrott och hälsa – specialisering då de kan dra nytta av att det finns gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott på skolenheten. Nämnden anser även att det blir viktigt i Skolverkets arbete att tydligt precisera skillnader mellan den nya idrottsutbildningen och Idrott och hälsa – specialisering.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Bedömning: Gymnastik- och idrottshögskolan bör, tillsammans med övriga lärosäten som anordnar utbildning i ämnet specialidrott för blivande lärare, utveckla metoder för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta genom bl.a. validering av tidigare kunskaper och erfarenheter och i förekommande fall vissa ämnesspecifika kompletteringar. Syftet är att lärarna ska bli behöriga och kunna få legitimation i ämnet specialidrott.

Regeringen bör även överväga ytterligare åtgärder för att tillgodose behovet av lärare i ämnet specialidrott i samband med de åtgärder som behöver vidtas för att minska lärarbristen generellt.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden ställer sig positiv och gör samma bedömning som utredningen då det behövs smidigare vägar för att få legitimerade lärare inom specialidrott. Nämnden vill dock framhålla att huvudmännen bör involveras i processen med metodutveckling för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

Bedömning: Bestämmelserna om utbildning på entreprenad i gymnasie- och gymnasiesärskolan bör kvarstå oförändrade.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden ställer sig positiv till utredningens bedömning.

4.11 En ny överklagandebestämmelse införs

Förslag: En huvudmans beslut om att en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte ska behöva stå för kostnader för individuell idrottsutrustning och liknande ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bedömning: Överklagandebestämmelserna bör i övrigt kvarstå oförändrade.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden hänvisar till svar gällande 4.6 då förslaget är avhängigt detsamma.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Ändringarna i skollagen, gymnasieförordningen och förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Övergångsbestämmelser ska införas i gymnasieförordningen som innebär att den nya regleringen ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2024 och att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för utbildning som har påbörjats före denna tidpunkt.

Statens skolverks beslut om att få anordna idrottsutbildning vid ett riksidrottsgymnasium som meddelats 2020 ska gälla för fyra antagningsomgångar. Under 2022 och 2023 ska myndigheten få fortsätta att ta emot ansökningar och meddela beslut om anordnande av nationellt godkända idrottsutbildningar enligt de äldre bestämmelserna. Beslut som fattas 2022 och 2023 ska dock enbart gälla för två, respektive en antagningsomgång.

Övergångsbestämmelser ska införas i förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för bidrag till utbildning vid riksidrotts-gymnasier, dock längst till och med läsåret 2027/2028.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden bedömer att förslaget i stort är positivt. Nämnden vill dock tillägga att det bör vara oförändrat vad gäller NIU-idrotter och att inte godkänna nya idrotter inom NIU under tiden fram till de nya reglerna träder i kraft samt att beslut gällande NIU förlängs per automatik till läsåret 2023/2024 utan nya ansökningsomgångar.

Ordförande

.....
Juan-Tadeo Espitia (S)
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Lars Rehnberg
.....